

**ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳ କରୁଥିବା ଏଜେଣ୍ଟ ପ୍ରାନ୍ତଗତ ମାନଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ପ୍ରାପିକୃତ ବ୍ୟାପାରୀ
ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯୋଜନା**

ଅଭିମୁଖ୍ୟ-

ଏହି ଯୋଜନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଦେଶରେ ଅର୍ଥ ପ୍ରତିବଦଳର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇ ଯାତ୍ରା/ପର୍ଯ୍ୟଟକ, ତଥା ପ୍ରବାସୀ ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ପ୍ରତିବଦଳର ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବା । ଏହା ଆଶା କରାଯାଉଛି ଯେ, ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରଦତ୍ତ ସୁବିଧା ଅଧୀନରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀମାନେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସମୟରେ ଓ ଛୁଟି ଦିନ ମାନଙ୍କରେ ଏପରି ସୁବିଧା ସମସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସ୍ଥଳୀ ତଥା ପ୍ରମୁଖ ନଗର ମାନଙ୍କରେ ଯୋଗାଇ ଦେବେ ।

ପ୍ରଚଳିତ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳ ସୁବିଧା

ବର୍ତ୍ତମାନ କରେନ୍ସି ନୋଟ, ମୁଦ୍ରା, କିମ୍ବା ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରାରେ ଅଙ୍କିତ ପରିଭ୍ରମଣକାରୀ ଟେକ୍ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରତୀୟ ମୁଦ୍ରାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପ୍ରାକୃତି ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର, ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀ ଓ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳ କାରୀ ମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ସମ୍ଭବ ହେଉଛି । କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ବ୍ୟତୀତ ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀ ଲାଇସେନ୍ସର କାରୀ/ନବିକରଣ ବନ୍ଦ କରିଦେଇଛି । ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ବଦଳକାରୀମାନେ ଭାରତୀୟ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳରେ ଉଭୟ ବିଦେଶୀମୁଦ୍ରା କିଣାବିକା କରି ପାରୁଥିବା ବେଳେ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀ ମାନେ ଭାରତୀୟ ମୁଦ୍ରା ବଦଳରେ କେବଳ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା କ୍ରୟ କରିପାରିବେ ।

ଯୋଜନା

ଏହି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ, ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର ଓ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ପ୍ରତିବଦଳକାରୀ ମାନଙ୍କର ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ଏହି ବ୍ୟବସାୟ (ଅର୍ଥାତ, ବିଦେଶୀ କରେନ୍ସି ନୋଟ, ମୁଦ୍ରା କିମ୍ବା ପରିଭ୍ରମଣକାରୀ ଟେକ୍ ଭାରତୀୟ ମୁଦ୍ରାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ) କରିବା ନିମନ୍ତେ ସଂସ୍ଥା ମାନଙ୍କ ସହିତ ଚୁକ୍ତିବଦ୍ଧ ହେବାପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଛି ।

ପ୍ରାନ୍ତ (ଅଧିନସ୍ଥ ପ୍ରତିବଦଳକାରୀ):-

ପ୍ରାନ୍ତ ହେଉଛି ଏକ ସଂସ୍ଥା/ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ, ଯାହାର କି ଏକ ବ୍ୟବସାୟସ୍ଥଳୀ ଅଛି ଏବଂ ତାଙ୍କର ବାସ୍ତବିକ ସ୍ଥିତି ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର/ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରାନ୍ତ ମାନେ କେତେକ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳ ବ୍ୟବସାୟ କରିପାରିବେ ।

ଅଭିବର୍ତ୍ତୀ (ଆଜେନ୍ସି/ପ୍ରାନ୍ତଗତ ଚୁକ୍ତିନାମା

ପ୍ରାନ୍ତର ମାନଙ୍କ ସହିତ ଆପୋଷ ବୁଝାମଣା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାନ୍ତଗତ ମାନେ ପ୍ରତିବଦଳ ବ୍ୟବସାୟର କାର୍ଯ୍ୟାବଧି ତଥା କମିସନ୍ ବା ଫିସ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଅନ୍ତି ।

କଣେ ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର/ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରତିବଦଳକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଥିବା ଏଜେନ୍ସି/ପ୍ରାନ୍ତଗତ ଚୁକ୍ତିନାମାର ମୁଖ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ ନିମ୍ନମତେ ହେବ ।

- a) ପ୍ରାନ୍ତଦ୍ୱାରା ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟ ହାର ପ୍ରଦର୍ଶନ -ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରାକୁ ଭାରତୀୟ ଟଙ୍କାରେ ପରିଣତ କରାଯିବାର ବିନିମୟ ହାର, ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର/ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଦୈନିକ ବିନିମୟ ହାର ସହିତ ସମାନ ବା ତାର ପାଖାପାଖି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- b) ପ୍ରାନ୍ତମାନେ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ୭ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାନ୍ତଗତ ଚୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର ଙ୍କ ନିକଟରେ ଅର୍ପଣ କରିବେ ।
- c) ପ୍ରାନ୍ତର ମାନେ କାରବାରର ଉପଯୁକ୍ତ ଅଭିଲେଖ (ରେକର୍ଡ) ରଖିବେ ।
- d) ପ୍ରାନ୍ତଗତ ମାନେ ବର୍ଷକୁ ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ଥରେ ପ୍ରାନ୍ତର ବ୍ୟବସାୟସ୍ଥଳ ଓ ଅଭିଲେଖର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବେ ।

ଦରଖାସ୍ତ କରିବାର ଉପାୟ/ପଦ୍ଧତି

ଏହି ଯୋଜନାରେ ପ୍ରତିବଦଳ ବ୍ୟବସାୟ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାପିକୃତ ଡିଲର/ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟକାରୀ ମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଫର୍ମ ପୂରଣକରି ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କର ଆଞ୍ଚଳିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଦରଖାସ୍ତ ଦେବେ ଯାହାର ଅଧିନରେ କି ନିକର

ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବ । ଦରଖାସ୍ତ ଗୋଟିଏ ଘୋଷଣାନାମା ସଂଯୁକ୍ତ ଥିବ ଯେଉଁଥିରେ କି ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଥିବ କି :

୧) ପ୍ରାନ୍ତର ମାନଙ୍କୁ ବାଛିଲାବେଳେ ଉପଯୁକ୍ତ ଯତ୍ନ ନିଆଯାଇଛି

୨) ପ୍ରାନ୍ତର ମାନେ ପ୍ରାନ୍ତର ଚୁକ୍ତିନାମା ମାନେ ନିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା/ବର୍ତ୍ତମାନ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଚଳିତ ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟ ସଂପର୍କିତ ସମସ୍ତ ନିୟମକ ଗୁଡ଼ିକୁ ପରିପୂରଣ ପାଇଁ ରାଜିହୋଇଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରାନ୍ତର ବ୍ୟବସ୍ଥା କ୍ଷେତ୍ରରେ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ଜାରୀ କରିବା ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ତତ୍ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରତିବଦଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାପ୍ତିକୃତ ଡିଲର୍/ସ୍ଵୟଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟକାରୀ ନିଜେ ଅନୁମୋଦନ ଦେବ ଏବଂ ଉପରୋକ୍ତ ସମାନ ଘୋଷଣାପତ୍ର ସହିତ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବ ।

ବ୍ୟବସାୟ କେନ୍ଦ୍ର ଚୟନ

ପ୍ରାନ୍ତର ମାନେ ଏହି ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାମତେ/ସ୍ଵାର୍ଥୀନ ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟକେନ୍ଦ୍ର ଚୟନ କରିପାରିବେ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ

ପ୍ରାନ୍ତର ମାନେ ଏକେଡ଼/ପ୍ରାନ୍ତ ମାନଙ୍କୁ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟାନୁୟତ୍ନ ଓ ରେକର୍ଡ ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦେବେ । ଏପରି ଟ୍ରେନିଂ ଆୟୋଜନରେ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷକଙ୍କୁ ସୁବିଧା ହେଲା ଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିତ୍ତିରେ ପ୍ରାନ୍ତର ମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମର୍ଥନ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥାଏ ।

ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ ଓ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ

ପ୍ରାନ୍ତର ମାନେ (ଯଥା-ପ୍ରାପ୍ତିକୃତ ଡିଲର୍/ଏଫ୍ଏଫ୍ଏମ୍ସି) ପ୍ରାନ୍ତର ମାନଙ୍କଠାରୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ସେମାନଙ୍କର କାରବାରର ବିବରଣୀ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବସ୍ଥାକରିବେ । ଏହି ବିବରଣୀ ପ୍ରାନ୍ତର ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଥିରାକୃତ ସରଳ ଫର୍ମରେ ହେବ ଓ ମାସିକ ବ୍ୟବଧାନରେ ଦାଖଲ କରାଯିବ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଲିଖନ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କର କାଗଜପତ୍ରର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ । ବର୍ଷକୁ ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ହେଉଥିବା ଏପରି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଚୁକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସର୍ତ୍ତ/ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଜାରୀ ହୋଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାନ୍ତର ମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ବିନିମୟ ବ୍ୟବସାୟ ଚାଲୁଅଛି ଏବଂ ସେମାନେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ରେକର୍ଡ ରଖୁଛନ୍ତି ।

ଏ.ଏମ୍.ଏଲ୍/ବେଞ୍ଚାଇ.ସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ :-

ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରାପ୍ତିକୃତ ଅର୍ଥ ବିନିମୟକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ଏ.ପି.(ଡି.ଆଇ.ଆର୍ ସିରିଜ୍) ପରିପତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୧୯, ତା ୨.୧୨.୨୦୦୫ ରେ ଅର୍ଥ ହେର୍ ଫେର୍ ବିରୋଧି/ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଜାଣିବା ନିୟମ (ଏ.ଏମ୍.ଏଲ୍/ବେଞ୍ଚାଇ.ସି)ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାନ୍ତର ମାନେ ଦୃଢ଼ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ଦରକାର ।